

FRIDTJOF NANSENS INSTITUTT
FRIDTJOF NANSEN INSTITUTE

Hvorfor ble man ikke enige om et felles system i 2006? - Hva kan vi lære av dette?

Elin Lerum Boasson, forsker

ZERO-seminar om grønne sertifikater

19.05.09, Oslo

www.fni.no

Innhold

- Bakgrunnsbildet
- Hva skjedde i perioden 2000-2006?
- Hvorfor klarte man ikke å bli enige om et felles system?
 - Europeiske omgivelser
 - Politiske forhandlinger
 - Kulturelle og strukturelle forskjeller mellom norsk og svensk energisektor
- Hva kan vi lære av dette?

FRIDTJOF NANSENS INSTITUTT
FRIDTJOF NANSEN INSTITUTE

www.fni.no

Prosess mot sammenslåing av to nasjonale energisystemer?

- To nasjonale systemer: svensk og norsk
- Men gradvis sterkere koblinger til hverandre
 - Sterke fysiske koblinger via nett
 - Felles marked med felles børser
- Det har vært prosesser for å skape felles formelle styringsstrukturer for feltene
 - Sammenslåing av TSOer (ikke fokus her)
 - Felles støttesystem for fornybar kraft
- Men prosessene feilet
 - Hvorfor?

Kronologisk utvikling

- 2000: tidsskille i begge land
 - NORGE: vedtar investeringsstøttesystem
 - SVERIGE: vedtar å lage markedsbasert system
- 2001-2002: ulike valg
 - NORGE: utreder sertifikater, innfører investerings støtte
 - SVERIGE: vedtar å innføre sertifikater

Kronologisk utvikling

- 2003-2004: mot stabilitet i Sverige, men økende konflikt og uro i Norge
 - NORGE:
 - Initierer forhandlinger med Sverige om felles system og utreder muligheten
 - Stor misnøye knyttet til nasjonalt system
 - SVERIGE:
 - Gjennomfører et nasjonalt system og justerer innholdet i dette systemet
 - Økende støtte til nasjonalt system
 - Forhandlinger innledes

Kronologisk utvikling

- 2005-6: Forhandlinger om ambisjonen for et felles system
 - SVERIGE:
 - Utreder utvidelse av sitt system
 - Krever at Norge setter målet høyt nok til at sertifikatverdien i Sverige ikke vil synke
 - NORGE:
 - Analyserer hvordan deltagelse i felles system vil påvirke energipriser
 - Forhandlingene mislykkes

Europeiske omgivelser

- Kraftprodusenter
 - Markedsøkonomisk logikk: Sertifikatsystemer
 - Sakte vekst etter år 2000
- Fornybar energiprodusenter
 - Ingeniørlogikk: Feed-in
 - Dominerer totalt etter år 2000
- Rare Norden
 - Sertifikatsystem
 - Fjernvarme
 - Kraftprodusenter dominert av fornybar energi
 - Liberalisert energimarked med ustabile priser

EU-politikk

- EUs RES-direktiv 2001
 - Press for økt satsing på fornybar *elektrisitet*
 - Kommisjonen og kraftprodusentene taper mot fornybar aktørene
 - Kombinasjon av ingeniør og bedrifts økonomi logikk
 - Svakt press for sertifikat/opprinnelsesgarantiststemer
- EUs statsstøtte-regler 2001
 - Kommisjonens fortolkning av traktaten
 - Åpner for bedriftsøkonomisk logikk
 - 40-100 % investeringsstøtte
 - Driftsstøtte gis etter ekstra-kost modellen
 - Sertifikater og noen feed-in ordninger godtas automatisk
 - Unntak for bioenergi

Politisk vilje i NORGE

- 2000-2003: Ikke prioritert politisk spørsmål, mer en klagemulighet for opposisjonen
- 2003-2006: Økt ønske om å satse stort på fornybar energi
- Først i 2005-2006 gikk regjeringen dypt inn i saksforholdet
- Regjeringene tar ansvar for strømprisutviklingen
- Regjeringen blir ikke klar over problemer knyttet til å få ESA-godkjent andre støtteordninger før "det er for seint"
- Hele perioden: Stortinget driver saken frem, mens regjeringene bremser

Politisk vilje i SVERIGE

- 2000-2003: Ikke noe ønske om Norsk deltagelse
- 2003-2006: Norsk deltagelse blir vurdert som kjekt, men ikke viktig
- Svenskene har mer erfaring med systemet, klarere forståelse av hva samarbeidet krever og klart krav til ambisjonsnivå
- Regjeringen tar IKKE ansvar for strømprisutviklingen
- Hele perioden: Klare og høye politiske ambisjoner om nasjonal utvikling av fornybar energi
- Hele perioden: Regjeringen støtter ideen, mens Riksdagen ikke er orientert om hva som skjer

Kultur

- Liberalisering av kraftmarkedene har gjort at bedriftsøkonomisk tankegang dominerer næringene i begge land
- Forskjeller
 - Statlig styring er mer legitimt i Sverige
 - Norsk forvaltning jobber metodisk for å minimere samfunnets kostnader på lang sikt
 - Svenske myndigheter jobber for å skape rasjonell, langsiktig industribygging
- Forskjellene mellom departementenes innfallsvinkler hindrer samarbeidet

Struktur

- Begge land domineres av et statseid selskap med Europeisk fokus
 - Vattenfall er sterkere politisk styrt, men har større økonomisk spillerom enn Statkraft
 - Vattenfall er mindre proaktive i sitt arbeid for å påvirke støttesystemene enn Statkraft
- Få selskaper er aktive i begge land
- Sverige har små, tradisjonelle og sertifikatskeptiske fornybaraktører
- Mindre konflikt mellom selskaper og forvaltning i Sverige enn i Norge

Konklusjoner

- Europeiske omgivelser
 - Ideen om et grønt sertifikatsystem kom fra Kommisjonen og Eurelectric, men utviklingen i Europa ga ikke noe sterkt press for utvikling av et felles system
 - EUs statsstøtteregler gjorde det vanskelig å lage ambisiøse støttesystemer i Norge, men politikerne var ikke klar over dette
- Politiske forhandlinger
 - Saken var viktigst for Norge, men de norske regjeringene var usikre og vinglete
 - Saken var uviktig for Svenske politikere, men de viste hva de ville oppnå

Konklusjoner

- Kultur og struktur
 - Liberaliseringen gjør at sertifikatideen passer næringene i begge land
 - Vattenfall er mer opptatt av Europa enn Norge og det hemmer utvikling av felles system
 - Kulturelle forskjeller mellom departementene skaper politiske samarbeidsproblemer
 - Det høye konfliktnivået mellom den norske næringen og departementet øker regjeringens usikkerhet og nølende opptreden i forhold til svenskene

Hva kan vi lære av dette?

- Så lenge den norske regjeringen ikke vet hva den vil, så vil forhandlingene med Sverige forbli vanskelige
- Når svenske selskaper ikke presser på for å få Norge med i systemet, så reduseres det politiske fokuset på saken i Sverige
- Forhandlingene må ikke skje på et for lavt nivå, ministre og topper i embetsverket må være med
- EU kompliserer, men gir ikke drahjelp
- Vil en eventuell avtale med Norge vekke til live sertifikatskepsissen i Sverige?

